

Adroddiad at: Pwyllgor Archwilio Partneriaethau

Dyddiad y Cyfarfod: 3 Mai 2018

Aelod/Swyddog Arweiniol: Aelod Arweiniol Lles ac Annibyniaeth/
Pennaeth y Gwasanaethau Cymorth Cymunedol

Awdur yr Adroddiad: Prif Reolwr: Gwasanaethau Cymorth Cymunedol

Teitl: Cyllidebau Cymorth ar gyfer Pobl ag Anghenion Gofal a Chymorth Cymwys

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Cyllidebau Cymorth yw'r ymadrodd sy'n cael ei gynnig i ddisgrifio'r mathau o ariannu fydd ar gael i unigolion sy'n gymwys ar gyfer cynllun cymorth a gofal wedi'i reoli yn Sir Ddinbych. Mae'r Gwasanaethau Cymorth Cymunedol wedi bod yn gweithio am nifer o flynyddoedd i ddatblygu eu holl feysydd gwaith i gyd-fynd â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant Cymru (Cymru) 2014. Mae'r Gwasanaethau Cymorth Cymunedol bellach yn newid y prosesau a'r dull o ddyrannu arian i unigolion yn bennaf er mwyn rhoi mwy o ddewis, llais a rheolaeth i'r bobl sy'n derbyn cymorth.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Rhoi gwybodaeth ynglŷn â'r newidiadau fydd yn cael eu cyflwyno i'r dull o ddyrannu arian i ddinasyddion cymwys a sut gall y newidiadau rheini effeithio arnynt a'r darparwyr cymorth lleol wrth i ni sefydlu Cyllidebau Cymorth fel y sefyllfa rhagosodedig o fewn y Gwasanaeth Cymorth Cymunedol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Pwyllgor yn cadarnhau ei fod:

- 3.1 wedi darllen a deall y newidiadau fydd yn cael eu cyflwyno ac wedi mynegi unrhyw bryderon sydd ganddo; a'i fod
- 3.2 wedi darllen a deall ac ystyried yr Asesiad o'r Effaith ar Les (Atodiad 1) fel rhan o'i ystyriaeth.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Safle Blaenorol

I'r rhan fwyaf o bobl sydd â phhecyn gofal a chymorth, y ffordd flaenorol o weithio oedd bod staff gofal cymdeithasol yn gweithio gydag unigolyn i nodi gydag ef/hi a'r teulu/gofalwr beth yw anghenion yr unigolyn hwnnw er mwyn diwallu ei anghenion ac i wneud trefniadau gyda darparwr gofal a chymorth. Mae'r unigolyn yn cael ei asesu'n ariannol ac yn cael gwybod faint sydd yn rhaid iddo dalu. Mae contract yn cael ei rhoi yn ei le rhwng y Cyngor a'r darparwr, a fydd yn aml yn seiliedig ar yr

amser sydd ei angen i gwblhau'r tasgau a nodwyd. Mae'r pecyn yn cael ei adolygu'n flynyddol i sicrhau bod y darparwr yn cyflenwi'r oriau a bod y gofal yn foddhaol.

Mae rhai pobl wedi cael cynnig Taliad Uniongyrchol, hynny yw, bod yr arian yn cael ei roi'n uniongyrchol i'r unigolyn er mwyn iddo ef/hi drefnu ei ofal a chymorth neu unrhyw gostau a gytunwyd yn ei gynllun gofal a chymorth. Mae hyn yn aml yn cynnwys cyflogi Cynorthwyr Personol. Yn Sir Ddinbych, mae cymorth yn cael ei roi i helpu unigolion i ddod yn gyflogwyr a hynny gan un sefydliad arbenigol penodol ar gyfer e.e. gwasanaeth cyflogres neu gyngor arbenigol Adnoddau Dynol. Hyd yma nid yw Sir Ddinbych wedi bod yn llwyddiannus iawn wrth hyrwyddo Taliadau Uniongyrchol ac mae mwyafrif y bobl sy'n eu derbyn yn bobl ifanc, anabl.

4.2 Sefyllfa sy'n Newid

Nifer y bobl oedd yn derbyn Taliad Uniongyrchol neu'r hyn a arferai gael ei alw'n Gymorth a Gyfarwyddir gan Ddinasyddion ar ddyddiad cyfrifiad ar ddiwedd Rhagfyr 2017 oedd 82. Ar ôl i ni newid y system gofnodi yn PARIS er mwyn paratoi ar gyfer adlewyrchu'r 3 math newydd o Gyllidebau Cymorth, i'w defnyddio fel mesur gwaelodlin, doedd dim Cyllidebau ychwanegol yn cael eu Rheoli gan Awdurdodau Lleol; roedd 1 cyllideb ychwanegol yn cael ei rheoli gan 3^{ydd} parti ac roedd 15 o bobl ychwanegol yn hunanreoli eu cyllideb.

Mae staff rheng-flaen eisoes wedi dechrau cael sgysiau gwahanol gyda dinasyddion, sef sgysiau 'beth sy'n bwysig i chi?'; hynny yw, yn hytrach na gofyn iddynt 'beth sy'n bod arnoch chi?', rydym yn gofyn iddynt beth sy'n bwysig iddynt ac ar sail y sgwrs honno rydym yn penderfynu a ydynt yn gymwys i gael gofal a chymorth drwy gymhwyso'r olwyn adnoddau. Mae hwn yn offeryn sy'n sicrhau ein bod yn gweithredu ar sail asedau ac yn gwneud y mwyaf o gryfderau personol pobl a'r cymorth all fod ar gael iddynt o fewn eu teuluoedd a'u cymunedau. Dylai'r sgysiau hyn arwain at ddeilliannau y gellir eu gweld yn glir yn y pecyn gofal a chymorth sydd i'w gyflenwi. Rydym yn datblygu prosesau i gomisiynu a chontractio deilliannau ac yn awr mae angen i ni fwrw ymlaen â'r dull hwn. Mae'r newidiadau yn cynnwys y nodweddion a ganlyn:

- Yn ystod y sgwrs a ddisgrifiwyd uchod, byddwn hefyd yn holi faint o ddewis a rheolaeth mae unigolyn yn dymuno ei gael dros y dull o gyflenwi ei gynllun gofal a chymorth
- Mae System Dyrannu Adnoddau yn cael ei hystyried i nodi cyllideb ddangosol ar gyfer pob unigolyn a bydd yr unigolyn yn cael gwybod beth fydd y gyllideb ddangosol honno ar gyfer y flwyddyn.
- Yn dibynnu ar faint o ddewis a rheolaeth mae unigolyn yn dymuno ei gael, bydd un o 3 llwybr yn cael ei ddewis; cyllideb sy'n cael ei rheoli gan Awdurdod Lleol; cyllideb sy'n cael ei rheoli gan drydydd parti (broceriaeth) a chyllideb sy'n cael ei hunanreoli (Taliad Uniongyrchol) Gweler y siart llif yn atodiad 2
- Dylai'r gwaith o Gynllunio Gofal a Chymorth bob amser gynnwys yr unigolyn ond bydd y gwaith o'i hwyluso yn wahanol gan alluogi continwrm o ran y dewis sydd ar gael a'r rheolaeth dros y broses hon.
- Bydd y gwaith o awdurdodi'r Cynllun Gofal a Chymorth yn cael ei wneud o fewn y Gwasanaethau Cymorth Cymunedol er mwyn sicrhau bod y cynllun arfaethedig yn gyfreithlon; ei fod yn debygol o fodloni'r deilliannau gofynnol; a'i fod yn debygol o gael ei gyflenwi o fewn y gyllideb.

- Bydd yn rhaid i gontractau newid a bydd y chwaraewyr yn wahanol i'r rhai presennol.
- Ni fydd y gwasanaeth broceriaeth /cymorth arbenigol bellach yn cael ei ddarparu gan un asiantaeth, yn wahanol i'r drefn rydym wedi ei defnyddio am flynyddoedd. Gall gynnwys ymarferiad tendro.
- Mae'r arian yn debygol o gael ei ddsbarthu drwy system cerdyn blaendaledig a bydd ein Tîm Asesu Ariannol ein hunain yn cynnig gwasanaeth cyfrifon wedi'i reoli.
- Bydd perfformiad y darparwyr yn cael ei adolygu ar sail y deilliannau maent wedi llwyddo i'w cyflawni gyda'r unigolion ac ar eu rhan.

Gellir defnyddio'r arian a ddyrannwyd i unigolion mewn ffordd greadigol, cyn belled bod y deiliant a gytunwyd ac sy'n ddymunol yn cael ei gyflawni. Cyflwynodd Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant Cymru newidiadau er mwyn sicrhau bod modd defnyddio arian yn fwy hyblyg e.e. gall pobl brynu gwasanaethau mewnol; a gallent gyflogi aelodau o'r teulu. Gallent hyd yn oed ddefnyddio'r arian mewn ffordd greadigol e.e. i dalu am docyn awyren i aelod o'r teulu er mwyn darparu gofal seibiannol, neu docyn tymor i glwb pêl-droed. Mae deall y rhesymeg y tu ôl i'r datblygiadau hyn yn bwysig o ystyried bod yr arian yn dod o'r pwrs cyhoeddus. Mae enghraifft o achos sy'n dangos y manteision wedi'i chynnwys yn atodiad 3.

Mae prosiect yn mynd rhagddo i baratoi ar gyfer y newidiadau hyn a bydd strategaeth a gytunwyd yn cael ei chyflwyno i ddatblygu'r gweithlu a dulliau cyfathrebu.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae blaenoriaeth gorfforaethol y Cyngor i weithio gyda phobl a chymunedau er mwyn adeiladu annibyniaeth a chydnerthedd wrth galon y datblygiad hwn. Dylai'r pwyslais ar gomisiynu gofal a chymorth ar sail deilliannau sicrhau bod pobl yn hapus, annibynnol a chydnerth yn hytrach na'u bod yn cael eu gwasgu i'r gwasanaethau traddodiadol. Bydd hyn yn ei dro yn cefnogi gofalwyr.

Bydd pobl yn gallu siapio eu cymunedau os bydd ganddynt fwy o ddewis a rheolaeth, yn enwedig fel cyflogwyr neu wrth weithio gyda brocer 3ydd parti. Bydd y cysyniad o gyllidebau sy'n cael eu rheoli gan yr Awdurdod Lleol yn adeiladu ar y drefn o gomisiynu darparwyr ar gyfer ardaloedd daearyddol, a fydd yn weddol gyson â ffiniau'r Timau Adnoddau Cymunedol. Bydd hyn yn arwain at ganlyniad cadarnhaol, a gobeithir bydd y darparwyr hyn yn dechrau dod yn rhan greiddiol o'r timau iechyd a gofal cymdeithasol yn yr ardaloedd rheini, gan gyflenwi gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol di-dor.

6. Faint bydd hyn yn costio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant Cymru yn ei gwneud yn ofynnol i ehangu'r maes hwn, fodd bynnag, rhagwelir y bydd y datblygiad hwn yn cael ei reoli o fewn adnoddau presennol. Mae'r gwaith o gomisiynu ar gyfer deilliannau yn rhywbeth mae angen i ni weithio arno gyda darparwyr presennol. Trwy gyflwyno canllawiau mwy clir ar gyfer broceriaeth a chymorth arbenigol, dylai hyn olygu y byddwn yn gweithio gyda grŵp mwy eang o sefydliadau na'r un asiantaeth rydym yn

gweithio gyda hi ar hyn o bryd. Mae'n debygol bydd rhai swyddi yn newid dros amser a bydd yn rhaid dadansoddi a monitro effaith hyn.

Bydd yn rhaid cyflwyno newidiadau i'r systemau TG, yn enwedig y cofnodion ariannol a'r rhai sy'n ymwneud â chleientiaid, er mwyn monitro cynnydd a'r effaith ar y gyllideb gofal cymunedol.

7. Beth yw prif ganlyniadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Er ei fod yn cael ei ystyried yn ddatblygiad cadarnhaol yn gyffredinol, mae'r asesiad o effaith ar les wedi pwysleisio'r angen am fwy o waith manwl gyda phartneriaid, yn benodol:

- darparwyr annibynnol y sector gofal er mwyn sicrhau eu bod yn deall ac yn gallu gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd a ddaw yn sgil Cyllidebau Cymorth a
- chydweithwyr lechyd y bydd angen iddynt ddeall y ffyrdd newydd o weithio, yn enwedig wrth i ni ddechrau gweithio gyda'n gilydd mewn timau integredig.

Mae'r asesiad hefyd wedi amlygu'r angen i hyrwyddo natur gadarnhaol y datblygiad hwn mewn perthynas â'r iaith Gymraeg, nid yn unig ar gyfer siaradwyr Cymraeg unigol a allai gyflogi pobl yn eu cymunedau Cymraeg lleol ond mae potensial hefyd i ddatblygu gwasanaeth brocera Cymraeg i weithio gyda'r sector Addysg Uwch cyn i fyfyrwyr ddechrau troi eu cefn ar yr iaith a rhoi'r gorau i'w defnyddio.

8. Pa ymgynghori sydd wedi digwydd gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?

Cynhaliwyd dau gyfarfod gyda darparwyr y sector annibynnol lle trafodwyd y cysyniad cyffredinol o Gyllidebau Cymorth yn fras. Mae'r Grŵp Cyllideb Cymorth Byw yn y Gymuned wedi cymryd rhan yn y trafodaethau hyn a bydd gweithdy yn cael ei gynnal yn cynnwys darparwyr a staff i nodi elfennau cynllun gofal a chymorth da ar gyfer gwaith comisiynu yn seiliedig ar ddeilliannau. Mae'r Gwasanaeth hefyd wedi bod yn rhannu adborth cadarnhaol gan unigolion sydd wedi derbyn Cyllidebau Cymorth yn fwy diweddar, gan roi hyblygrwydd a dewis.

Dyma'r adroddiad cyflwyniadol cyntaf i'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau. Mae'r weledigaeth ar gyfer datblygu'r gwaith hwn yn atodiad 4

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Ni ddylai symud at gyllidebau cymorth lle bo hynny'n briodol gynyddu cost pecynnau gofal, yn wir, mewn rhai achosion gall arwain at leihau costau. Bydd yn bwysig i fonitro effaith y newidiadau er mwyn bod yn sail i waith cynllunio a thybiaethau yn y dyfodol.

10. Pa risgiau sy'n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Bydd y risg o gael llai o reolaeth dros y ffordd bydd y gyllideb yn cael ei defnyddio, yn cael ei liniaru gan ddatblygu a monitro contractau yn gadarn a hefyd yn sgil y ffaith bod gennym Wasanaeth cyfrifon mewnol sy'n cael ei reoli.

Er mwyn paratoi ar gyfer y twf posibl mewn cyllidebau hunanreoledig, rydym yn cynnig dod â'r rhan hon o'r broses rheoli ariannol yn fewnol a thrwy ddefnyddio cardiau blaendaledig bydd hyn yn galluogi'r Awdurdod i fetio pobl a rhoi gofal a chymorth iddynt, a hefyd lliniaru'r risg bydd arian yn cael ei gamreoli. Yn ogystal â hyn, gall achosion o dalu gormod neu arian segur gael eu hadennill yn uniongyrchol ac yn hawdd gan yr Awdurdod, yn wahanol i'r sefyllfa bresennol lle rydym yn wynebu canlyniad araf, ansicr wrth geisio adennill arian gan bobl sydd wedi'i dderbyn.

11. Pŵer i wneud Penderfyniad

Mae Adran 7 o Gyfansoddiad y Cyngor yn amlinellu'r pwerau Archwilio mewn perthynas â datblygu ac adolygu polisi a pherfformiad yr Awdurdod wrth fodloni amcanion polisi.

Swyddog Cyswllt:

Prif Reolwr: Gwasanaethau Cymorth Cymunedol

Rhif ffôn: 01824 706501